ECLI:LV:AT:2018:0928.11089117216.2.L

Lieta Nr. 11089117216
SKK-467/2018
Krimināllietu departaments

Latvijas Republikas Augstākā tiesa
LĒMUMS
Rīgā 2018.gada 28.septembrī

Augstākā tiesa šādā sastāvā:

tiesnese Anita Nusberga,
tiesnesis Voldemārs Čiževskis,
tiesnesis Pēteris Opincāns

izskatīja rakstveida procesā krimināllietu sakarā ar apsūdzētā /pers. B/ un viņa aizstāvja Alda Liepiņa kasācijas sūdzībām par Rīgas apgabaltiesas 2018.gada 12.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2017.gada 26.aprīļa spriedumu /pers. B/, personas kods /personas kods/,

atzīts par vainīgu Krimināllikuma 175.panta trešajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz 6 mēnešiem;

atzīts par vainīgu Krimināllikuma 253.^{2}panta pirmajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar īslaicīgu brīvības atņemšanu uz 2 mēnešiem;

atzīts par vainīgu Krimināllikuma 253.^{1}panta pirmajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz 2 gadiem 6 mēnešiem un probācijas uzraudzību uz 2 gadiem.

Saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta pirmo un otro daļu galīgais sods /pers. B/ noteikts brīvības atņemšana uz 3 gadiem un probācijas uzraudzība uz 2 gadiem.

No /pers. B/ valsts labā piedzīti procesuālie izdevumi 139,15 *euro* par aizstāvja sniegto juridisko palīdzību.

[2] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2017.gada 26.aprīļa spriedumu /pers. B/ atzīts par vainīgu un sodīts pēc Krimināllikuma 175.panta trešās daļas par svešas kustamas mantas slepenu nolaupīšanu no transportlīdzekļa. Ar minēto spriedumu /pers. B/ atzīts par vainīgu un sodīts arī pēc Krimināllikuma 253.^{1}panta pirmās daļas par narkotiskās vielas neatļautu realizēšanu un pēc Krimināllikuma 253.^{2}panta pirmās daļas par to, ka viņš neatļauti lietoja narkotisko vielu, būdams brīdināts par kriminālatbildību par narkotisko un psihotropo vielu neatļautu iegādāšanos, glabāšanu un lietošanu.

[3] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2017.gada 12.jūlija lēmumu, izskatot aizstāvja J. Jonāsa pieteikumu, labota pārrakstīšanās kļūda 2017.gada 26.aprīļa Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2017.gada 26.aprīļa spriedumā daļā par procesuālo izdevumu piedziņu. No apsūdzētā /pers. B/ valsts labā piedzīti procesuālie izdevumi 525 *euro* par aizstāvja sniegto juridisko palīdzību.

[4] Ar Rīgas apgabaltiesas 2018.gada 12.marta spriedumu, iztiesājot lietu apelācijas kārtībā sakarā ar apsūdzētā /pers. B/ un viņa aizstāvja J. Jonāsa apelācijas sūdzībām, pirmās instances tiesas spriedums atcelts daļā par /pers. B/ atzīšanu par vainīgu un sodīšanu pēc Krimināllikuma 175.panta trešās daļas, 253.^{2}panta pirmās daļas un 253.^{1}panta pirmās daļas un daļā par galīgā soda noteikšanu.

[5] Ar Rīgas apgabaltiesas 2018.gada 12.marta spriedumu /pers. B/:

atzīts par vainīgu Krimināllikuma 175.panta trešajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz 5 mēnešiem;

atzīts par vainīgu Krimināllikuma 253.^{2}panta pirmajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar īslaicīgu brīvības atņemšanu uz 1 mēnesi;

atzīts par vainīgu Krimināllikuma 253.^{1}panta pirmajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz 2 gadiem un 6 mēnešiem un probācijas uzraudzību uz 2 gadiem.

Saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta pirmo un trešo daļu galīgais sods /pers. B/ noteikts brīvības atņemšana uz 2 gadiem un 10 mēnešiem un probācijas uzraudzība uz 2 gadiem.

No /pers. B/ valsts labā piedzīti procesuālie izdevumi 435,60 *euro* par aizstāvja A. Liepiņa sniegto juridisko palīdzību apelācijas instances tiesā.

Ar minēto spriedumu atcelts Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2017.gada 12.jūlija lēmums par pārrakstīšanās kļūdas labošanu. Apsūdzētā /pers. B/ aizstāvja J. Jonāsa 2017.gada 6.jūlija pieteikums par procesuālo izdevumu piedziņu nosūtīts jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesā.

[6] Par Rīgas apgabaltiesas 2018.gada 12.marta spriedumu apsūdzētais /pers. B/ un viņa aizstāvis A. Liepiņš iesnieguši kasācijas sūdzības, kurās lūdz atcelt Rīgas apgabaltiesas 2018.gada 12.marta spriedumu daļā par /pers. B/ atzīšanu par vainīgu un sodīšanu pēc Krimināllikuma 253.^{1}panta pirmās daļas un daļā par galīgā soda noteikšanu saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta pirmo un trešo daļu, kā arī daļā par procesuālo izdevumu 435,60 *euro* piedziņu.

[7] Apsūdzētais /pers. B/ norāda, ka apelācijas instances tiesa nepareizi novērtējusi pierādījumus un nepamatoti atzinusi par ticamām liecinieku /pers. F/, /pers. G/ un /pers. H/ liecības. Minētās liecības ir pretrunā citiem lietā esošajiem pierādījumiem - /pers. F/ un apsūdzētā telefonsarunām.

[7.1] Apelācijas instances tiesa pieļāvusi Kriminālprocesa likuma pārkāpumus, jo noraidījusi viņa, apsūdzētā /pers. B/, lūgumu par ekspertes /pers. I/ un liecinieka /pers. F/ aicināšanu uz apelācijas instances tiesas sēdi.

Kā arī apelācijas instances tiesa nepamatoti noraidījusi viņa pieteikto lūgumu par atkārtotas DNS ekspertīzes nozīmēšanu. Apsūdzētā ieskatā, ekspertīze kliedētu šaubas par viņa vainu. Tādējādi apelācijas instances tiesa pieļāvusi nevainīguma prezumpcijas pārkāpumu.

[7.2] Apsūdzētais uzskata par nepamatotu procesuālo izdevumu 75 *euro* piedziņu, jo lietā nav pierādīts, ka izmeklēšanas eksperimenta laikā viņam nodoti 75 *euro*.

[7.3] Apsūdzētais kasācijas sūdzībā pauž viedokli, ka izmeklēšanas eksperiments (domājams, ka speciālais izmeklēšanas eksperiments) kriminālietā veikts prettiesiski. Tieši tādēļ speciālais izmeklēšanas eksperiments netika fiksēts videoierakstā, un krimināllietas materiāliem nav pievienoti notikuma vietas videonovērošanas kameru ieraksti.

[7.4] Apelācijas instances tiesa, piedzenot procesuālos izdevumus par aizstāvja juridisko palīdzību, nav ņēmusi vērā viņa, apsūdzētā /pers. B/, maznodrošinātās personas statusu.

[8] Apsūdzētā /pers. B/ aizstāvis A. Liepiņš kasācijas sūdzībā norāda, ka apelācijas instances tiesas spriedums neatbilst Kriminālprocesa likuma 511., 512. un 564.panta prasībām. Apelācijas instances tiesa pieļāvusi Kriminālprocesa likuma būtisku pārkāpumu, kas novedis pie nelikumīga sprieduma.

[8.1] Aizstāvja ieskatā, apsūdzētā /pers. B/ vaina Krimināllikuma 253.^{1}panta pirmajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā nav pierādīta, jo tā spriedumā pamatota vienīgi ar liecinieka /pers. F/ liecībām. Aizstāvis uzskata, ka liecinieka /pers. F/ liecības nav atzīstamas par ticamām, jo tās neapstiprinās ar citiem krimināllietā esošajiem pierādījumiem. Speciālajā izmeklēšanas eksperimentā izmantotā nauda netika atrasta. Uz apsūdzētā rokām netika atrastas banknošu iezīmēšanai izmantotās speciālās vielas pēdas. Apsūdzētā vaina nav pierādīta arī ar liecinieka /pers. H/ un /pers. G/ liecībām, jo neviens no šiem lieciniekiem, vērojot no attāluma speciālo izmeklēšanas eksperimentu, neredzēja naudas un narkotiskās vielas nodošanu. Apsūdzētā vaina Krimināllikuma 253.^{1}panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā nav pierādīta arī ar 2016.gada 30.jūnija pārskatu par speciālā izmeklēšanas eksperimenta veikšanu, jo to sastādījis liecinieks /pers. H/, kurš nebija naudas vai narkotiskās vielas nodošanas aculiecinieks. Turklāt šajā pārskatā liecinieka /pers. H/ norādītie faktiskie apstākļi atšķiras no viņa tiesas sēdē sniegtajām liecībām. Apelācijas instances tiesa šīs pretrunas spriedumā nav vērtējusi.

[8.2] Apelācijas instances tiesa nav motivējusi, kāpēc noraidījusi apsūdzētā lūgumu par ekspertīzes noteikšanu un nav vērtējusi apstākli, ka uz maisiņa ar narkotisko vielu nav atrastas apsūdzētā papillārlīniju pēdas. Tādējādi apelācijas instances tiesa nav izvērtējusi argumentus par speciālā izmeklēšanas eksperimenta tiesiskumu, un ir konstatējamas saprātīgas šaubas par apsūdzētā vainu.

[8.3] Aizstāvis uzskata par nepamatotu procesuālo izdevumu 436,60 *euro* piedziņu. Aizstāvja ieskatā, lai personu atbrīvotu no procesuālo izdevumu piedziņas, pietiekami konstatēt, ka apsūdzētais ir maznodrošināts pēc būtības, un maznodrošinātā statusu apliecinošs dokuments nav nepieciešams.

[9] Augstākajā tiesā 2018.gada 27.jūnijā saņemts apsūdzētā /pers. B/ lūgums nodrošināt viņam iespēju piedalīties kasācijas sūdzības izskatīšanā Augstākajā tiesā.

Motīvu daļa

[10] Augstākā tiesa atzīst, ka apsūdzētā /pers. B/ lūgums par lietas izskatīšanu mutvārdu procesā ir noraidāms.

Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 583.panta pirmajai daļai tiesnesis, kuram uzdots referēt, nosaka lietas izskatīšanu rakstveida procesā vai izskatīšanu tiesas sēdē. No Kriminālprocesa likuma 583.panta otrās daļas nosacījumiem izriet, ka lietas izskatīšanu rakstveida procesā nosaka, ja iespējams pieņemt lēmumu pēc lietā esošajiem materiāliem. Lietas izskatīšanu tiesas sēdē nosaka, ja nepieciešami papildu paskaidrojumi no personām, kurām ir tiesības piedalīties procesā, vai, pēc Augstākās tiesas ieskata, attiecīgajai lietai var būt īpaša nozīme likuma normu interpretēšanā.

Augstākā tiesa uzskata, ka konkrētajā lietā ir iespējams pieņemt lēmumu pēc lietā esošajiem materiāliem, jo papildu paskaidrojumi no personām, kurām ir tiesības piedalīties procesā, nav nepieciešami un konkrētajai lietai nav īpašas nozīmes likuma normu interpretēšanā.

[11] Augstākā tiesa atzīst, ka Rīgas apgabaltiesas 2018.gada 12.marta spriedums atstājams negrozīts, bet apsūdzētā /pers. B/ un viņa aizstāvja A. Liepiņa kasācijas sūdzības noraidāmas.

[12] Kasācijas instances tiesa atzīst, ka apelācijas instances tiesas spriedums atbilst Kriminālprocesa likuma 511., 512. un 564.panta prasībām.

[13] Apelācijas instances tiesas spriedumā izvērtēti lietā iegūtie un pārbaudītie pierādījumi, tiesas atzinumi pamatoti ar šiem pierādījumiem. Pierādījumi vērtēti to kopumā un savstarpējā sakarībā, tostarp liecinieku /pers. F/, /pers. H/ un /pers. G/ liecības, apsūdzētā un /pers. F/ telefonsarunas. Apelācijas instances tiesa atzinusi iegūtos pierādījumus par attiecināmiem, pieļaujamiem, ticamiem un pietiekamiem apsūdzētā /pers. B/ vainīguma konstatēšanā, atzinusi par pierādītu, ka apsūdzētais /pers. B/ ir realizējis /pers. F/ narkotisko vielu.

[13.1] Apelācijas instances tiesa atzinusi par ticamām liecinieka /pers. F/ liecības, jo tās apstiprinās ar citiem lietā esošajiem pierādījumiem – liecinieka /pers. H/ liecībām, pārskatu par speciālā izmeklēšanas eksperimenta veikšanu.

[13.2] Apelācijas instances tiesa vērtējusi apelācijas sūdzībā izteiktos argumentus par apsūdzētā roku nomazgājumiem kopsakarā ar ekspertes liecībām par eksperimentā izmantotās vielas īpašībām, liecinieku /pers. H/ un /pers. G/ liecībām par šaujamierocim līdzīgu priekšmetu, uz kura eksperti konstatēja speciālo ķīmisko vielu maisījuma komponentu. Pamatojoties uz minēto pierādījumu novērtējumu, apelācijas instances tiesa atzinusi, ka speciālo ķīmisko vielu neesamība uz apsūdzētā rokām un plaukstām pati par sevi neatspēko liecinieka /pers. F/ liecības par naudas nodošanu apsūdzētajam.

[14] Augstākā tiesa jau iepriekš ir izteikusi atziņu, ka pierādījumu ticamības jēdziens un novērtēšanas prasības ir noteiktas Kriminālprocesa likuma 128.pantā, taču izvēle, kuriem pierādījumiem ticēt, bet kuriem nē, ir tās tiesas kompetencē, kas izspriež lietu pēc būtības. Arī jautājums par to, vai lietā esošie pierādījumi ir vai nav pietiekami apsūdzētā vainīguma konstatēšanai, ir būtības jautājums, kas kasācijas kārtībā nav pārbaudāms. Pierādījumu pietiekamības kritērijs ir saprātīgu šaubu esamība vai neesamība par apsūdzētā vainīgumu, kuru izvērtēšana tāpat ir tās tiesas kompetencē, kas izskata lietu pēc būtības (*Augstākās tiesas Senāta 2013.gada 3.jūlija lēmumu lietā Nr. SKK-333/2013 (15890002407)*).

Pārkāpumus pierādījumu novērtēšanā Augstākā tiesa nekonstatē. Pierādījumi vērtēti atbilstoši Kriminālprocesa likuma 123.-137.panta prasībām. Savukārt apsūdzētā /pers. B/ un viņa aizstāvja nepiekrišana apelācijas instances tiesas argumentiem un citāds pierādījumu novērtējums nav pamats tiesas sprieduma atcelšanai vai grozīšanai.

[15] No tiesas sēžu protokoliem redzams, ka apelācijas instances tiesa ir vērtējusi un motivēti noraidījusi apsūdzētā /pers. B/ lūgumus par liecinieka /pers. F/ un ekspertes /pers. I/ aicināšanu uz tiesas sēdi, DNS ekspertīzes nozīmēšanu un videonovērošanas kameru ierakstu izprasīšanu (*4.sējuma 213. lapa*, *5.sējuma 4. lapa*).

Noraidot apsūdzētā pieteiktos lūgumus, apelācijas instances tiesa nav pieļāvusi Kriminālprocesa likuma pārkāpumus.

Augstākā tiesa jau iepriekš ir atzinusi, ka apsūdzēto vai viņu aizstāvju pieteikto lūgumu motivēta noraidīšana lietas iztiesāšanas laikā nav vērtējama kā apsūdzētā tiesību ierobežošana, jo atbilstoši Kriminālprocesa likuma 496.panta otrās daļas nosacījumiem tiesai procesā iesaistīto personu pieteiktie lūgumi ir jāizvērtē un jāizlemj, bet tai nav obligāts pienākums šos lūgumus apmierināt (*Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 2015.gada 17.septembra lēmums lietā Nr. SKK-473/2015 (11096124414)*).

[16] Augstākā tiesa atzīst, ka tiesa pamatoti no apsūdzētā piedzinusi procesuālos izdevumus 75 *euro*.

Apelācijas instances tiesa atzinusi par pierādītu, ka speciālā izmeklēšanas eksperimenta laikā apsūdzētais saņēma no /pers. F/ 75 *euro*. Augstākai tiesai nav pamata apšaubīt tiesas secinājumus, kas pamatoti ar lietā iegūtiem un pārbaudītiem pierādījumiem, kurus tiesa izvērtējusi un atzinusi par attiecināmiem, pieļaujamiem, pietiekamiem un ticamiem.

[17] Savukārt aizstāvja A. Liepiņa argumentam, ka apsūdzētā vaina Krimināllikuma 253.[1] panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā nav pierādīta, jo pie apsūdzētā netika atrasta speciālajā izmeklēšanas eksperimentā izmantotā nauda, nav izšķirošas juridiskas nozīmes apsūdzētā darbību kvalificēšanai pēc Krimināllikuma 253.[1]panta pirmās daļas. Narkotiskās vielas pārdošana ir tikai viens no iespējamiem narkotiskās vielas realizēšanas veidiem.

Ar narkotisko vielu realizēšanu jāsaprot jebkādi to tālāk nodošanas paņēmieni, ar kuru palīdzību šīs vielas nonāk citas personas īpašumā vai valdījumā - pārdošana, aizdošana, uzdāvināšana, uzcienāšana, parāda atdošana, injicēšana citai personai, nodošana citai personai bez jebkādiem nosacījumiem (*Augstākās tiesas Senāta 2000.gada 8.aprīļa lēmums lietā Nr. SKK-75*). Minētais noziedzīgais nodarījums ir formāls un uzskatāms par pabeigtu ar brīdi, kad vainīgais narkotisko vielu realizējis (*Krastiņš U., Liholaja V., Hamkova D. Krimināllikuma komentāri. Trešā daļa (XVIII-XXV nodaļa*). *Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 380., 381.lpp*).

[18] Augstākā tiesa atzīst par nepamatotu apsūdzētā /pers. B/ un viņa aizstāvja kasācijas sūdzībās pausto viedokli, ka speciālais izmeklēšanas eksperiments veikts prettiesiski. Pārbaudot lietas materiālus, secināms, ka tas uzsākts un veikts, ievērojot Kriminālprocesa likuma 11. nodaļas prasības. Lietā ievērotas arī Kriminālprocesa likuma 229.panta prasības par speciālo izmeklēšanas darbību rezultātu izmantošanu pierādīšanā.

[19] Augstākā tiesa atzīst, ka apelācijas instances tiesa pamatoti valsts labā piedzinusi no apsūdzētā procesuālos izdevumus 435,60 *euro* par aizstāvja A. Liepiņa sniegto juridisko palīdzību.

Maznodrošinātas personas statusa noteikšana ir pašvaldībām ar likumu „Par pašvaldībām" deleģēta valsts pārvaldes funkcija. No likuma „Par pašvaldībām" 43.panta trešās daļas un Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 33. un 34.panta secināms, ka tieši pašvaldība ir tā institūcija, kas izvērtē personas atbilstību trūcīgas vai maznodrošinātas personas statusam. Tādējādi apelācijas instances tiesa pamatoti atzinusi, ka nav pamata atbrīvot apsūdzēto no procesuālo izdevumu piedziņas Kriminālprocesa likuma 368.panta ceturtās daļas kārtībā, ja lietā nav ziņu par maznodrošinātās personas statusu. Savukārt citus apstākļus, kas būtu vērtējami kā pamats atbrīvošanai no procesuālo izdevumu samaksas atbilstoši Krimināllikuma 85.panta nosacījumiem, apsūdzētais nenorādīja.

[20] Ievērojot minēto, Augstākā tiesa atzīst, ka apelācijas instances tiesa, iztiesājot lietu, nav pieļāvusi Krimināllikuma pārkāpumus un Kriminālprocesa likuma būtiskus pārkāpumus šā likuma 574., 575.panta izpratnē.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 585., 587.pantu, Augstākā tiesa

n o l ē m a:

atstāt negrozītu Rīgas apgabaltiesas 2018.gada 12.marta spriedumu, bet apsūdzētā /pers. B/ un viņa aizstāvja A. Liepiņa kasācijas sūdzības noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnese A. Nusberga

Tiesnesis V. Čiževskis

Tiesnesis P. Opincāns